

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2026.gada 9.jūnijā

[1] Senātā saņemta pieteicēja /Persona A/ kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2026.gada 28.janvāra spriedumu, ar kuru noraidīts viņa pieteikums par Rīgas Juridiskās augstskolas Akadēmiskās šķīrējtiesas 2024.gada 15.jūlija sprieduma Nr. AAP-1/2024 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu. Ar pārsūdzēto lēmumu atstāts negrozīts pieteicējam piemērotais disciplinārsods – brīdinājums – par akadēmiskā godīguma principam (būtībā – tā ētikas aspektam) neatbilstošu komunikāciju ar citu studējošo.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējam kopā ar vēl diviem studentiem studiju kursā bija uzdots pildīt grupu darbu. Tomēr pieteicējs grupu darba izpildē neiesaistījās, tāpēc divas dienas pirms darba nodošanas termiņa grupas darbā iesaistītā studente ziņoja pasniedzējam, ka pieteicējs neiesaistās grupas darbā un darbs faktiski izstrādāts divatā, nevis trijātā. Reagējot uz šo studentes rīcību, pieteicējs grupu darba izpildes vajadzībām izveidotā *WhatsApp* grupā studentei nosūtīja vairākas ziņas, tostarp žurkas emocijzīmi un tekstu angļu valodā „*You like to Report people?*” (turpmāk – strīdus ziņas). Tiesa secināja, ka pārsūdzētajā lēmumā šāda rīcība pamatoti atzīta kā ar studiju procesu saistīta komunikācija, kas neatbilst ētikas normām, kuras jāievēro Rīgas Juridiskās augstskolas studentiem, un līdz ar to pārkāpj akadēmiskā godīguma principu. Tiesa secināja, ka konkrētajā gadījumā iestāde ir pienācīgi pamatojusi pieteicējam piemērotā disciplinārsoda nepieciešamību un sods ir samērīgs.

[2] Izvērtējusi pieteicēja kasācijas sūdzību, senatoru kolēģija turpmāk izklāstīto apsvērumu dēļ atzīst, ka tajā norādītie argumenti nerada šaubas par apgabaltiesas spriedumā ietvertā lietas iznākuma tiesiskumu.

[3] Nepamatots ir kasācijas sūdzībā izvirzītais apgalvojums, ka tiesa pārsūdzēto lēmumu esot vērtējusi kā obligāto administratīvo aktu un esot pretrunīgi atsaukusies uz tiesību normu par satura izvēles administratīvo aktu.

No tiesas sprieduma ir saprotams, ka tiesa apzīmējumu „obligātais administratīvais akts” ir lietojusi, lai norādītu, ka iestādei nav rīcības brīvības attiecībā uz tā izdošanu. Savukārt attiecībā uz administratīvā akta saturu (piemērojamo sodu), tiesa ir skaidri atzinusi, ka iestādei ir rīcības brīvība, ko iestāde konkrētajā gadījumā ir izmantojusi pareizi. Pieteicējs kasācijas sūdzībā nav pamatojis, ka tiesa būtu kļūdījusies, atzīstot, ka iestādei nav rīcības brīvības attiecībā uz pārsūdzētā lēmuma izdošanu. Kasācijas sūdzībā ir tikai apgalvots, ka tiesa esot nepareizi piemērojusi materiālās tiesību normas, bet nav konkretizēts, par kurām materiālo tiesību normām, kas būtu attiecināmas uz studējošo disciplināru sodīšanu, ir runa.

No kasācijas argumentiem būtībā izriet pieteicēja uzskats, ka tiesa nav pienācīgi izvērtējusi pieteicējam piemērotā soda nepieciešamību un samērīgumu.

Šajā sakarā uzsverams, ka tiesa pati nepiemēro disciplinārsodu, tātad tiesai pašai nav jāizdara lietderības apsvērumi par piemērotāko sodu, bet gan ir tikai jāpārbauda, vai iestāde ir pienācīgi pamatojusi to, kāpēc konkrētajā gadījumā par pārkāpumu ir piemērojams tāds soda veids, kādu iestāde ir noteikusi, un jāpārlicinās, vai piemērotais sods nav nesamērīgs. No sprieduma izriet, ka tiesa to ir pārbaudījusi. Proti, tiesa ir pārlicinājusies, ka iestāde ir piemērojusi pieteicējam par konkrēto pārkāpumu paredzēto vieglāko disciplinārsoda veidu – brīdinājumu un ka šāda disciplinārsoda piemērošana ir nepieciešama un samērīga, jo: 1) pieteicējs ar strīdus ziņām ir aizvainojošā veidā reaģējis uz no augstskolas vērtību viedokļa atbalstāmu studentes rīcību ziņot par studenta izvairīšanos no akadēmisko pienākumu izpildes, tādējādi pieteicēja rīcība bija vērsta uz to, lai pretdarbotos akadēmiskā godīguma veicināšanai; 2) pieteicēja studentei adresētās ziņas neatbilst Rīgas Juridiskās augstskolas studentu, akadēmiskā un vispārējā personāla Ētikas kodeksā (turpmāk – Ētikas kodekss) noteiktajām prasībām par cieņpilnu komunikāciju studējošo starpā; 3) pieteicēja rīcība kaitē ne tikai konkrētajai studentei, viņu aizvainojot, bet arī ir vērsta pret augstskolas vērtībām – efektīvu studiju procesu cieņpilnā vidē; studiju process nevar tikt atzīts par efektīvu, ja augstskola pieļauj, ka kāds no studentiem aizskar citus studentus par to, ka tie atbildīgi ziņo par akadēmiskā godīguma pārkāpumiem, pat ja šis aizskārums ir bijis tikai ētiska rakstura; 4) šāds pārkāpums minēto apsvērumu dēļ nav uzskatāms par nebūtisku, un disciplinārsoda piemērošana ir vajadzīga, jo ar to tiek uzsvērtas šādas rīcības nepareizība un sodam ir arī audzinošs raksturs ar preventīvu mērķi, lai pārkāpējs un citas personas ievērotu akadēmiskā godīguma principu.

Savukārt pieteicējs šajā sakarā būtībā ir norādījis vien to, ka jebkurā gadījumā ir jāapsver tas, vai sods vispār ir nepieciešams, jo nebūtisku pārkāpumu gadījumā neesot pamata soda piemērošanai. Tomēr šis arguments nenorāda uz tiesas pieļautu kļūdu. Pieteicēja subjektīvam uzskatam, ka pieļautais pārkāpums ir nebūtisks, nav izšķirošas nozīmes. Tiesa pamatoti secinājusi, ka iestāde ir pienācīgi pamatojusi disciplinārsoda piemērošanas nepieciešamību. Nav nekāda pamata uzskatīt, ka pieteicējam piemērotais disciplinārsods – brīdinājums – konkrētajos apstākļos būtu acīmredzami nesamērīgs.

[4] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa neesot pienācīgi pārbaudījusi, vai ar disciplinārsodu radītais ierobežojums viņam brīvi izteikties komunikācijā ar citiem studējošiem ir attaisnojams ierobežojums viņa vārda brīvībai. Proti, tiesa neesot pienācīgi pārbaudījusi, vai ierobežojums ir paredzēts likumā, vērsts uz leģitīmu mērķi un samērīgs.

Senatoru kolēģija konstatē, ka, lai arī tiesa spriedumā nav izvērsti un strukturēti atspoguļojusi vārda brīvības ierobežojuma pamatotības pārbaudes testu, no sprieduma kopumā ir saprotams, kādu iemeslu dēļ secināts, ka piemērotais sods ir vērsts uz leģitīmu mērķi (efektīva studiju procesa cieņpilnā vidē nodrošināšanu, proti, citu cilvēku cieņas un tiesību aizsardzību) un ir nepieciešams un samērīgs. Senatoru kolēģija papildus uzsver, ka nav saskatāms, ka pieteicēja izvēlēta komunikācija, sūtot strīdus ziņas, būtu bijusi vērsta uz sabiedrībai nozīmīgu jautājumu aktualizēšanu. Kā konstatējusi tiesa, pieteicēja izteikumi konkrētajā gadījumā bija vērsti tieši uz studentes aizvainošanu ar mērķi vērsties pret viņas no augstskolas vērtību viedokļa atbalstāmu rīcību – ziņošanu par akadēmisko pienākumu nepilnvērtīgu izpildi.

Vienlaikus attiecībā uz to, vai pieteicēja tiesību ierobežojums ir paredzēts likumā, senatoru kolēģija norāda turpmāk minēto.

Pieteicējs ir studējošais augstskolā, tātad ir augstskolai īpaši pakļauta persona, kam līdz ar to jāievēro augstskolas noteiktie iekšējās kārtības noteikumi un uzvedības normas. Ikvienai personai, kura izvēlas studēt augstskolā, ar to ir jārēķinās. To paredz arī Izglītības likuma 54.pants, kas noteic, ka izglītojamā pienākumi citstarp ir ievērot izglītības iestādes iekšējos normatīvos aktus, tajā skaitā iekšējās kārtības noteikumus. Turklāt minētajā pantā noteikts arī izglītojamo pienākums ievērot citu izglītojamo tiesības un intereses un izglītības iestādē un ārpus tās būt pieklājīgam. Arī Augstskolu likums noteic, ka studējošie savā darbībā ievēro akadēmisko ētiku un godīgumu, turklāt augstskolām ir tiesības izstrādāt akadēmiskās ētikas kodeksu (Augstskolu likuma 6.¹pants). Rīgas Juridiskās augstskolas izstrādātais Ētikas kodekss konkrētajā gadījumā paredz, ka tajā noteiktās prasības ir jāievēro ikvienam augstskolas studentam un ikvienam ir pienākums cienīt citstarp arī citus studentus un ievērot vispārējās uzvedības kultūras un etiķetes principus.

No minētā secināms, ka jau no likuma izriet pienākums ikvienam studentam jo īpaši kontekstā ar akadēmisko darbu (kas ietver arī sadarbību ar citiem studentiem) savā komunikācijā ievērot cieņpilnu attieksmi. Šāds pienākums uzsvērts arī pieteicējam saistošajā Ētikas kodeksā. Savukārt no Rīgas Juridiskās augstskolas Disciplinārkomisijas nolikuma (kas kā augstskolas iekšējais normatīvais akts atbilstoši Izglītības likumam attiecas arī uz pieteicēju kā izglītojamo) izriet, ka augstskolai ir tiesības disciplināri sodīt studējošos par augstskolas iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumiem, tostarp – akadēmiskā godīguma pārkāpumu (nolikuma 1.punkts).

Tādējādi ierobežojums izriet no likuma.

Ievērojot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicēja ar vārda brīvības ierobežojumu saistītie argumenti neliecina par to, ka pārsūdzētā tiesas sprieduma iznākums ir nepareizs.

[5] Pieteicējs kasācijas sūdzībā argumentē, ka iestāde un tiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicēja strīdus komunikācijā ar studentu var tikt interpretēta kā akadēmiskā godīguma principa pārkāpums. Pieteicējs uzsvēris, ka Rīgas Juridiskās augstskolas Studējošo noteikumos akadēmiskā godīguma princips ir skaidrots daudz šaurāk, proti, tā, ka tas aptver tikai rīcību, kas saistīta ar dažāda veida krāpšanos un plaģiātismu akadēmiskajā darbā.

Senatoru kolēģija atzīst, ka tas, kā akadēmiskā godīguma princips ir skaidrots Studējošo noteikumos, neizslēdz šā principa plašāku izpratni, ja tāda ir paredzēta citos augstskolas iekšējos kārtības un uzvedības noteikumos, kas ir saistoši studentiem.

Kā jau minēts, Augstskolu likuma 6.¹pants citstarp noteic, ka studējošie savā darbībā ievēro akadēmisko ētiku un godīgumu un augstskolu kompetencē ir izstrādāt katrai savu akadēmiskās ētikas kodeksu un akadēmiskā godīguma noteikumus. Rīgas Juridiskā augstskola, izmantojot šīs tiesības, ir Ētikas kodeksā izvēlējusies noteikt, ka šīs augstskolas akadēmiskajā vidē ar jēdzienu „akadēmiskais godīgums” ir saprotams ne tikai Studējošo noteikumos uzsvērtais akadēmiskā godīguma aspekts. Proti, Ētikas kodeksa 3.7.punktā ir skaidrots, ka akadēmiskais godīgums ir pasniedzēju un studentu uzvedības princips, kas paredz arī savstarpēju cieņu. Pieteicējam kā studējošam ir saistoši ne tikai Studējošo noteikumi, bet arī Ētikas kodekss, tātad arī tajā noteiktā akadēmiskā godīguma ētikas šķautne, kas attiecas uz pienākumu studentiem komunikācijā ievērot savstarpēju cieņu. Savukārt Rīgas Juridiskās augstskolas Disciplinārkomisijas nolikumā ir paredzēts, ka disciplinārsodu var uzlikt arī par akadēmiskā godīguma pārkāpšanu (*piemēram*, plaģiātismu, neatļautu palīgīdzekļu lietošanu eksāmenos un citos pārbaudes darbos) (nolikuma 1.2.2.apakšpunkts). Šeit lietotais vārds „piemēram” norāda uz to, ka akadēmiskā godīguma pārkāpšana, par ko var piemērot disciplinārsodu, var izpausties dažādos veidos un dotie piemēri nav izsmēļoši. Tādējādi šajā nolikumā akadēmiskā godīguma pārkāpuma iespējamās izpausmes nav aprobežotas tikai ar Studējošo noteikumos paredzētajiem akadēmiskā godīguma aspektiem un līdz ar to pašsaprotami aptver arī citos augstskolas iekšējos aktos, tostarp Ētikas kodeksā norādīto akadēmiskā godīguma izpratni.

Ievērojot minēto, pieteicēja argumenti par Rīgas Juridiskās augstskolas akadēmiskajā vidē saistošo akadēmiskā godīguma jēdziena izpratni nav pamatoti.

[6] Nav nozīmes kasācijas sūdzībā attiecībā uz pieteicēja rīcības radīto kaitējumu norādītajam argumentam, ka viņa disciplinārlieta tika izskatīta slēgtā procesā. Tiesa, ņemot vērā iestādes apsvērumus, ir secinājusi, ka rīcība, par kuru viņam piemērots disciplinārsods, pēc savas būtības bija gan individuāli aizvainojoša konkrētajai studentei, gan arī vērsta uz to, lai pretdarbotos pret akadēmiskā godīguma veicināšanu, un kopumā bija kaitējoša augstskolas vērtībām – efektīvam studiju procesam cieņpilnā vidē. Tas, kādā procesā (slēgtā vai atklātā) pārkāpums tiek izvērtēts, to nevar mainīt.

Nepamatots ir arī kasācijas sūdzībā norādītais, ka tiesai būtu vajadzējis pieteicēja rīcības radīto kaitējumu vērtēt, ņemot vērā Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā paredzēto nemantiskā kaitējuma vērtēšanu un Senāta judikatūru zaudējumu atlīdzināšanas lietās. Minētais likums un ar to saistītā Senāta judikatūra attiecas uz tāda kaitējuma novērtējumu, kas privātpersonai nodarīts ar prettiesisku iestādes rīcību, nevis uz privātpersonas pieļauta disciplinārpārkāpuma radītu kaitējumu.

[7] Pieteicējs kasācijas sūdzībā iebildis arī pret tiesas apsvērumiem saistībā ar pieteicēja apgalvojumiem, ka pārsūdzētais lēmums būtu atceļams disciplinārlietas termiņu neievērošanas dēļ.

Šajā sakarā senatoru kolēģija norāda: kā konstatējusi tiesa, pieteicējs argumentu par pārsūdzēta lēmuma atcelšanu disciplinārlietas termiņu neievērošanas dēļ izvirzīja tikai apelācijas sūdzībā. Proti, pieteicēja pieteikumā nebija ietverts šāds pārsūdzētā lēmuma atcelšanas pamats (un attiecīgi tāds netika skatīts arī pirmās instances tiesā). Iepazīstoties ar pieteicēja pieteikumu tiesai, par minēto pārliecinās arī senatoru kolēģija. Savukārt tas, ka pieteicējs šādus argumentus esot izteicis iesniegumos iestādei, nevar mainīt to, kāds pieteikuma pamats bija norādīts pieteikumā.

Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmā daļa paredz, ka apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt pieteikuma priekšmetu *vai pamatu*. Tādējādi nav pieļaujams tikai apelācijas stadijā izvirzīt jaunu, iepriekš pieteikumā tiesai nenorādītu pieteikuma pamatu, proti, jaunu pamatu pārsūdzētā administratīvā akta atcelšanai. Tas nozīmē, ka apelācijas instances tiesai nemaz nebija jāvērtē pieteicēja argumenti par to, ka pārsūdzētais lēmums būtu atceļams disciplinārlietas termiņu neievērošanas dēļ. Tas, ka tiesa tomēr izvēlējās paust savu redzējumu par šiem pieteicēja argumentiem, vērtējams kā tiesas *obiter dictum* izteikti apsvērumi. Savukārt pieteicēja iebildumi pret tiesas *obiter dictum* apsvērumiem nav uzskatāmi par tādiem, kas var ietekmēt liets iznākumu.

[8] Rezumējot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicēja kasācijas sūdzībā nav norādīti tādi apsvērumi, kas radītu šaubas par pārsūdzētā apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Izskatāmajai lietai arī nav nozīmes judikatūras veidošanā. Tas ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2026.gada 28.janvāra spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Višķere Senatore A. Kovaļevska Senatore D. Makarova